

Jenkkihävittäjät sulatetaan esille Grönlannin jäätiköstä

Viisi miljoonien arvoista P-38-lentokonetta jään uumenista

Kimmo Kiimalainen

BERLIINI Berliiniläinen lentäjätoimittaja Dieter Herrmann aikoo sulattaa viisi harvinaista P-38 Lightning -hävittäjälentokonetta esille Grönlantia peittävän ikuisen jäätikön uumenista.

Historialliset sotakoneet nostetaan Herrmannin suunnitelmien mukaan ihmisten ilmoille yli 300-henkisen kansainvälisen retkikunnan voimin ensi vuoden kesän aikana.

Pelastusretkikunnan tavoittelemat amerikkalaiskoneet ovat olleet hautautuneena Grönlannin itäosaan Tasiilaqin lähelle vuodesta 1942 asti. Liittoutuneiden sodan aikana menettäneitä koneita peittää nykyään jo lähes satametriseksi kasvanut kerros ikuista lunta ja jäätä.

Herrmannin kokoama saksalais-tanskalais-johtoinen retkikunta aloittaa nostotyöt vuosia kestäneiden valmistelujen jälkeen huhti-toukokuussa 2008. Päätökseen pelastustyöt on tarkoitettu saadaan Herrmannin mukaan lokakuuhun 2008 mennessä.

Käytännössä pelastusretkikunta pääsee käsiksi jäätikön syvyyksissä oleviin amerikkalaiskoneisiin sulattamalla lumeen ja jäähän satametrinen pystysuoran kuilun.

Tavoitesyvyiden saavutettuaan retkikunnan asiantuntijat poistavat hävittäjiä ympäröivän lumen ja jään höyrypuhaltimilla ja purkavat näin syntyneessä luolassa noin kahdeksan tonnin painoiset koneet kappaleiksi. Lopuksi pakastehävittäjät nostetaan osina jäätikön pinnalle.

Purkamiseen osallistuu retkikunnan lisäksi koneet 40-luvulla valmistaneen amerikkalaisen Lockheed-lentokoneitehtaan asiantuntijoita.

Miehistöt pelastettiin

Dieter Herrmannin tähtäimessä ovat viisi P-38-hävittäjää muodostavat pääosan kaikkiaan kuuden hävittäjän ja kahden pommikoneen amerikkalaislentueesta, joka teki pakkolaskun Itä-Grönlannin jäätikölle heinäkuussa 1942.

Lähes tehdastuoreet koneet joutuivat kääntymään huonon sään takia takaisin lennolla, joka olisi voinut olla onnistuneena Islannin kautta Englantiin. Lento oli osa niin sanottua Bolero-operaatiota, jonka puitteissa Yhdysvallat lennätti sotamateriaalia Eurooppaan.

Amerikkalaislaivasto pelasti myöhemmin vain koneiden miehistöt. Lähes vahingoittumattomina säilyneet lentokoneet jäivät lumeen, jonka alle ne ovat hiljalleen hautautuneet tähän päivään asti.

Yksi alunperin kuudesta hä-

P-38-koneiden purkamiseen tulee osallistumaan koneet 1940-luvulla valmistaneen Lockheed-yhtiön asiantuntijoita.

Dieter Herrmann ei halua projektiansa sotaintoiliijoita eikä asehulluja.

vittäjästä nostettiin amerikkalaisen toimesta sulatusmenetelmällä esiin jo vuonna 1992. Kone oli silloin noin 80 metrin

syvyydessä jäätikön sisässä. Nykyään kyseinen P-38 on restauroitu ja lentää ilmailunäytöksissä ympäri maailmaa Glacier Girl-nimisenä.

Mahdollisesti lentokuntoon

Pakkolaskupaikalle Grönlantiin jäi P-38-hävittäjien lisäksi myös kaksi B-17-tyyppistä pommikonetta eli niin kutsuttua Lentävää linnoitusta. Islantilaisen Reykjavikin yliopiston tutkijat ovat todenneet mittauksin, että panssaroidut hävittäjät ovat säilyneen jään sisällä erittäin hyvässä kunnossa.

Jopa koneiden restauroimista lentokuntoon pidetään mahdollisena. Kevytrakenteisten pommikoneiden sen sijaan arvioidaan tuhoutuneen lumen ja jään puristuksessa 60 vuodessa lähes arvottomaksi romuksi.

Kaikkien viiden hävittäjän nostaminen ihmisten ilmoille

maksaa Dieter Herrmannin mukaan retkikunnalle ja sen takana olevalle Lost Squadron Recovery-yhdistykselle noin kaksi miljoonaa euroa.

Kannattava riskisijoitus

Sodan aikana lähes tusinakoiseksi luokitellut P-38:t ovat nykyään kuitenkin riskisijoituksen väärti; jokainen viidestä hävittäjästä on nykyään restauroimattomanakin parin miljoonan dollarin arvoisen.

Restauroidun P-38-hävittäjän arvo puolestaan kohoaa arviolta 12-14 miljoonaan dollariin. Yhdenkin koneen nostaminen katkaisi siten laskennallisesti lähes koko pelastusoperaation kustannukset.

Herrmann aikoo kuitenkin nostaa ihmisten ilmoille kaikki jäätikköön vuosikymmenien aikana uponneet hävittäjät.

”Pelastamme kaikki viisi. Niistä yksi menee Berliiniin Saksan teknilliseen museoon, joka on sitoutunut restauroimaan koneen. Toinen päätty Tanskaan kiitokseksi tanskalaisille”, Herrmann sanoo.

Kolmen muun hävittäjän kohtalo on hänen mukaansa toistaiseksi auki. Suunnitelmissa on kuitenkin väläytely muun muassa koneiden kauppaamista englantilaisen Sothebyshuutokauppakamarin avustuksella suoraan Grönlannissa.

Kadonneet koneet paikallistettiin jäätikön sisältä ensimmäistä kertaa 1980-luvun alussa. Niiden löytäminen on vaikeuttanut etenkin se, että koneet liikkuvat jatkuvasti jäämassan mukana alapäin ja kohti Grönlannin rannikkoa. Pelastuspaikalla jäätikkö on noin 2,8 kilometriä paksu.

Retkikunnassa kaksi suomalaista

BERLIINI Dieter Herrmannin kokoama pelastusretkikuntaa sponsoroivat muun muassa sveitsiläinen kellovalmistaja ja tunnettu saksalainen painepesulaittevalmistaja. Jälkimmäinen toimittaa retkikunnalle muun muassa ikuisen jään sulattamiseen ja sulamisveden pumppaamiseen tarvittavaa erikoistekniikkaa.

”Sponsorin osaamista on käytetty muun muassa laitteissa, jolla kuilu koneiden luokse sulatetaan. Malli on jo valmiina, mutta varsinainen laite rakennetaan paikan päällä.

Se on kuusi kertaa kahden metrin kokoinen laite, jollaista ei noin vain voi käydä ostamasta mistään rakennustarvikekaupasta”, Herrmann selittää ylösalaisin olevaa koirankoppia muistut-

tavaa sulatin-poistopumppu-yhdistelmää.

Käytännössä koppi sulattaa jäätikköön kuilun koneiden luoviolta kahdessa viikossa.

Kaikki pelastusoperaatioon osallistuvat yli 300 ihmistä valittiin Herrmannin mukaan tiukalla seuralalla. Mukaan ei hänen mukaansa haluttu varsinkaan sotatouhuihin liikaa innostunutta väkeä tai sotilastavaran keräilijöitä.

”Väki valittiin kaikkiaan yli 800 hakijasta. En halua, että joukossa on asehulluja. Heidät yritetään pitää niin etäällä tästä hankkeesta kuin vain mahdollista”, Herrmann selittää hankkeen epäotilaallista ja -sotahistoriallista luonnetta.

Hänen mukaansa pelastusret-

kelle osallistuu myös kaksi suomalaista.

Hylyiksi katsottavat koneet kuuluvat lain mukaan löytäjälle. Myös Yhdysvaltain ilmavoimat on jo aiemmin luopunut virallisesti kaikista oikeuksistaan koneisiin.

Kadonneita hävittäjiä on aiemmin yritetty pelastaa jäätikön sisältä ainakin 13 kertaa. Vain yksi retkikunnasta onnistui nostamaan yli kymmenvuotisen valmistelun jälkeen Glacier Girl-koneen vuonna 1992.

Päätöksen koneiden nostamisesta jäätikön uumenista Dieter Herrmann teki suunnitellessaan dokumenttiohjelmaa koneiden nostamisesta.

”Siinä kävi nopeasti selville, että ainoa tapa tehdä dokumentti on pelastaa koneet itse.”